

LÄNSSTYRELSEN
ÄLVSBORGS LÄN
Miljö och planenheten
Handläggare
Robert Andersson

BESLUT

1997-01-27

231-8436-96
61-205

Enligt sändlista

Bildande av Kroppefjälls naturreservat i Färgelanda, Melleruds och Vänersborgs kommuner

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 § naturvårdslagen (NVL, 1964:822 omtryckt 1991:641) det område som avgränsas med innerkanten av en streckprickad linje på bifogad karta (bilaga 2) som naturreservat för att området bör särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur, sin skönhet och eftersom området är av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv.

Naturreservatets namn skall vara Kroppefjälls naturreservat.

Ändamålet med naturreservatet skall vara att bevara och vårda ett för den vetenskapliga naturvärden och för friluftslivet intressant vildmarksområde med skog av naturskogskaraktär och med stor andel opåverkad myrmark.

Föreskrifter för naturreservatet

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ NVL och 9-10 §§ naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter och bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skall gälla.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § NVL angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att nyttja fastighet inom naturreservatet.

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg eller parkeringsplats,
3. anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad,
4. anordna upplag,
5. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika, dikesrensa eller dämna,
6. avverka eller utföra annan skogsvårdsåtgärd,
7. jaga annat än älg, rådjur, räv och hare,
8. använda växtnäringssämnen, kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
9. utföra annan kalkning än sjökalkning,
10. upplåta mark för orientering eller annan idrottstävling.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

11. anlägga stig eller vandringsled,
12. anbringa tavla, skylt, inskrift, aftisch eller liknande,
13. framföra motordrivet fordon.

Åtgärder som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen får utföras av naturvårdsförvaltaren eller av den som naturvårdsförvaltaren utser utan hinder av föreskrifterna A1 vad gäller uppförande av vindskydd och sopmajor, A2 vad gäller anläggande av parkeringsplatser, A6 och A11 beträffande anläggande av vandringsleder, A12 beträffande uppsättande av informationsskyltar samt A 13 för naturvårdsförvaltarens körning som behövs i samband med skötseln av reservatet.

Vidare får, under iakttagande av stor hänsyn till mark och vegetation, uttransport av fälld älg utföras utan hinder av föreskriften A 13.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § NVL om skyldighet för markägaren att tåla visst intrång.

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning av informationstavlor på platser som anges i bifogade skötselplan
3. Anläggning och underhåll av parkeringsplatser, rastplatser och leder som anges i bifogade skötselplan.

C. Föreskrifter enligt 10 § NYL om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon,
2. tälta mer än ett dygn på samma plats,
3. elda annat än på av naturvårdsförvaltaren anvisade platser enligt bifogade skötselplan,
4. störa djurlivet t ex genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt,
5. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar,
6. plocka eller samla in växter eller växtdelar med undantag för bär och svamp,
7. medföra okopplad hund eller annat okopplat husdjur,
8. uppsätta tavla, plakat, aflisch, skylt eller göra inskrift.

Grytjakt efter räv får ske utan hinder av föreskrift C4. Jakt får ske utan hinder av föreskrift C7.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet.

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltningen mm som framgår av bifogad skötselplan.
2. Länsstyrelsen skall vara naturvårdsförvaltare.

I särskilda fall kan länsstyrelsen med stöd av 12 § NVL medge undantag från meddelade föreskrifter.

Enligt 37 och 38 §§ NVL gäller bland annat att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 och 10 §§ NVL kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktigas ersätta kostnad som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 39 § NVL vid vite förelägga honom om att rätta vad olovligt skett. Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos kronofogdemyndigheten få handräckning för att åstadkomma rättelse.

Beskrivning av området

Uppgifter om reservatet

Benämning:	Kroppefjälls naturreservat
Kommuner:	Mellerud, Färgelanda och Vänersborg
Socknar:	Högsäter, Ör och Sundals Ryr
Kartor:	Topografisk karta 9B Dals Ed 50 Ekonomisk karta 9117, 9118, 9127, 9128
Lägesbeskrivning:	Ca 6 km NO Högsäter och 15 km V om Mellerud.
Gräns:	Se bifogad beslutskarta (bilaga 2), gränsen är markerad med innerkanten av den kraftigt prickstreckade linjen.
Fastigheter och markägare:	Se bilaga 4
Areal och naturtyper:	Total markareal 1110 ha. Varav skog ca 606 ha, myr ca 400 ha, sjö ca 104 ha
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Älvsborgs län

Natur- och kulturförhållanden

Området utgör en del av Kroppefjälls vidsträckta högplatå belägen på en genomsnittlig höjd av ca 200 möh. Bergets centrala och mycket plana område som benämns Slättfjälla utgör en stor del av det skyddade området. De två domänreservaten från 1960 utgör kärnan i området.

Berggrunden byggs till största delen upp av gotiska gnejser och graniter. Jordmånen består av morän eller myrtorv.

Myrmarker täcker stora delar av Slättfjälla. Dessa utgörs till stor del av fattigkärr som avbryts av uppstickande bergspartier klädda av ett tunt moräntäcke beväxt med tallskog. Det finns också många myrgölar samt kärrstråk med intressanta kärrväxter som kärrbräken, strängstarr, klubbstarr och myggbloster.

Skogen utgörs till stor del av medelålders barrskog som uppkommit i början av 1900-talet men i det norra domänreservatet finns utmed Svingsjöns strand de äldsta barrbestånden med tallar äldre än 200 år. Ett annat område med gammal värdefull skog finns väster om Svingsjön. Här finns gott om död ved i form av lågor. Förutsättningar finns här att bland kryptogamerna finna hotklassade barrskogsarter. På de gamla torpställena förekommer lövrika skogsområden med fr a björk och asp men även inslag av ek.

Intressant är sprickdalsområdet vid Stora Amboln med sin relativa orördhet och förekomst av viktiga biotoper som t ex sumpskog, lodytor och blockmarker.

Den södra delen av naturreservatet är en vacker och orörd myrmosaik som karakteriseras av fastmarksholmar och mellanliggande dråg och sumpskogar. De öppna mosseytorna har en typisk västsvensk vegetation med tuvsäv, klockljung och tuvull med myrlilja, blåtåtel och pors.

Södra delen av Svingsjön ingår i reservatet. Den är med sina öar och vikar och uddar av stort värde för landskapsbilden och här förekommer bl a bäver och storlom.

I reservatet finns lämningar i form av husgrunder från minst fyra olika torp, nämligen Dalen, Örlevattnet, Kullen och Hästeskon. Ännu tidigare, under 1600- och 1700-talet kolades sannolikt stora mängder för de närbelägna masugnarna. Den omfattande kolningen och senare även svedjebbruk och betesdrift ledde till att Kroppefjällsplatån till stora delar var skoglösa under större delen av 1800-talet. I stället kom landskapet att präglas av ljunghedar. Först i slutet av 1800-talet planterades stora delar av platån med barrskog.

Inom reservatet finns spår av senare tiders skogsbruk endast inom begränsade delar i norra och södra delen av reservatet samt inom ett område nordväst om Stora Amboln. Skogsbilvägar saknas inom reservatet med undantag för den som går genom reservatets sydöstra del.

Enligt uppgift har det brunnit i den södra delen av reservatet vid två olika tillfällen, senast i mitten av 50-talet.

Speciellt för reservatsområdet är de sk stenkärringarna eller lysekärringarna som de också kallas, vars ursprung och användning fortfarande är okända. En förklaring är att de fungerat som vägmärken från den tid då Kroppefjäll var kalt. De är byggda av stenar som är staplade på varandra till höga och smala rösen.

Planering

I länets naturvårdsprogram har området till stora delar angivits ha högt naturvärde. Hela Kroppefjäll är av riksintresse för naturvården.

Den sk Kroppefjällkommittén, bestående av representanter för länsstyrelsen och berörda kommuner, presenterade 1976 i en rapport förslag till markanvändning och åtgärder för Kroppefjällsområdet. Rapporten utgjorde underlag för kommunernas översiktliga planering och redovisning av den fysiska riksplaneringen fråga om Kroppefjäll. Det nu aktuella naturreservatet var ett av flera områden på Kroppefjäll som föreslogs få reservatsförordnande pga deras stora värde för den vetenskapliga naturvården.

I översiktsplanen för respektive kommun är området angivet som värdefullt för friluftslivet och i rekommendationerna anges att områdets opåverkade karaktär, vad avser bebyggelse, vägar och ledningar bör behållas.

Kroppefjäll har av regeringen föreslagits ingå i det nätverk av skyddade områden inom EU, som benämns Natura 2000. Nätverkets syfte är att stödja bevarandet av den biologiska mångfalden genom att skydda de arter och livsmiljöer som listas i fågel- respektive habitatdirektivet.

Inom Kroppefjälls naturreservat förekommer tio av arterna i fågeldirektivets bilaga 1 och fem naturtyper enligt habitatdirektivet.

Kroppefjällsreservatet är också föreslaget att ingå i det sk "västlig taigaprojektet" som finansieras med medel ur LIFE-fonden, vilken är underställd EU-kommissionen.

Ärendets beredning

Delar av området avsattes den 17 februari 1960 som två olika domänreservat. Den sammanlagda arealen av dessa är 469 ha. I samband med Domänverkets bolagisering 1992 gjorde länsstyrelsen på uppdrag av Naturvårdsverket en bedömning av vilka domänreservat i länet som har sådana särskilda naturvärden att de bör ges långsiktigt skydd som naturreservat. Kroppefjällsplatån hör till de områden som länsstyrelsen valde ut.

Naturvårdsverket och Assi Domän AB slöt 1995 avtal om naturreservatsbildning av ett antal särskilt värdefulla domänreservat i hela landet. Kroppefjälls båda domänreservat är två av de områden som omfattas av avtalet.

Länsstyrelsen lät under 1995 göra en översiktlig naturinventering av Kroppefjällsplatån i syfte att lokalisera, avgränsa och översiktligt beskriva värdefulla biotoper samt att föreslå skydd och skötsel för att säkerställa och utveckla naturvärdena, (Leif Andersson, 1995, Naturvärden på Kroppefjäll - översiktlig naturinventering av Kroppefjällsplatån, Meddelande 1996:6). Arbetet resulterade i ett förslag till reservatsavgränsning som efter samråd med Naturvårdsverket minskades till det område som omfattas av detta beslut.

Förslag till beslut om bildande av naturreservat remitterades den 1 juli 1996. I enlighet med naturvårdsförordningens bestämmelser har berörda sakägare förelagts att inkomma med eventuella erinringar mot förslaget.

Erinringar har inkommit från två markägare medan övriga tillstyrker förslaget till reservatsförordnande. I övrigt har synpunkter inkommit beträffande möjligheten att bedriva jakt inom reservatet och att kunna utföra eventuell våtmarkskalkning.

Vissa ändringar av reservatsgränsen liksom ändringar av föreskrifterna har gjorts med anledning av inkomna synpunkter. En sammanställning av yttrandena, jämte länsstyrelsens kommentarer, återfinns i bilaga 6.

Områdets behov av skydd

Inom reservatet finns flera opåverkade våtmarker, sjöar och det sista större området med gammal barrskog på Kroppefjäll. Området är biologiskt intressant med förekomst av bl a tretåig hackspett och vissa år även gråspett. Dess storlek och relativa orördhet: bidrar till den vildmarksprägel som kännetecknar området.

En förutsättning för att naturvärdena i områdets skogsmiljöer skall bestå och utvecklas är att de skyddas mot olika former av skogsbruk eller annan exploatering och i huvudsak tillåts utvecklas fritt. Genom att låta vissa mindre delvis avverkade områden ingå finns möjlighet att på sikt skapa ett större sammanhängande naturskogsområde med goda möjligheter för hotade och sällsynta arter.

Länsstyrelsens bedömning

Området har genom sin storlek, relativa orördhet och naturskogskaraktär stor betydelse för den vetenskapliga naturvården och för det rörliga friluftslivet.

Området är ekologiskt intressant som exempel på ett representativt västsvenskt barrskogsekosystem Inslaget av kärr- och myrmarker, lövskogsrika torpplatser och sjöar bidrar till den biologiska variationen i landskapet.

I reservatet finns även ett flertal spår och lämningar av äldre brukning och bebyggelse vilket gör att området också är kulturhistoriskt intressant.

Enligt länsstyrelsens bedömning är de höga naturvärdena på Kroppefjällsplatån av sådan karaktär att området är av stort intresse för naturvården i länet. Länsstyrelsen gör bedömningen att områdets naturvärden bäst kan ges ett långsiktigt skydd och utveckling genom bevarande som naturreservat. Härigenom tillgodoses naturresurslagens bestämmelser om en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning med mark och vatten.

Med anledning av erinringar från ägarna till fastigheterna Örs-Säter 1:26 respektive Fjällsäter 1:6 har länsstyrelsen låtit dessa delar utgå ur det slutgiltiga förslaget till avgränsning av reservatet. Länsstyrelsen bedömer att så kan ske utan att syftet med reservatet allvarligt påverkas. De aktuella områdena ligger utkanten av reservatet. Det norra är vidare kraftigt påverkat av skogsbruksåtgärder. Vidare har delen som berörde fastigheten Örs-Säter 1:47 utgått för att åstadkomma en lämpligare avgränsning.

Med hänsyn till inkomna synpunkter anser länsstyrelsen att förutom jakt på älg och rådjur bör jakt även kunna vara tillåten på räv och hare. Länsstyrelsen anser dock att då syftet med området är att tillskapa en så orörd miljö som möjligt, och att därmed gynna bl a de skogsfågelarter som anges i EU:s fågeldirektiv, är den inskränkning i jakten som enligt reservatsföreskrifterna kvarstår i linje med ändamålet med reservatet.

I övrigt har smärre erinringar och synpunkter i allt väsentligt kunnat tillgodoses den slutgiltiga behandlingen av ärendet

Med avvägning mellan berörda allmänna och enskilda intressen anser länsstyrelsen att naturreservatet bör bildas med den avgränsning och de bestämmelser som angivits ovan.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga (formulär 2).

Beslut i ärendet har fattats av länsstyrelsens styrelse. I länsstyrelsens beslut har deltagit landshövdingen samt ledamöterna Kjell Andersson, Anne Sophie Aronsson, Lars Björkman, Bertil Borglund, Sven-Ingvar Eriksson, Ulrik Hammar, Lars-Olof Johansson, Karl-Arne Larsson, Solveig Nettelbo, Leila Pekkala, Ingrid Petersson, samt ersättare Jörgen Hellman, Sven Lilljebjörn och Lena Skoglund.

I den slutgiltiga handläggningen har deltagit länsrådet Enander, byrådirektören Andersson, föredraganden, miljövårdsdirektören Wennerblom, biträdande miljövårdsdirektören Schafferer miljö- och planenheten samt länsassessorn Josefson förvaltningsenheten.

Bengt K Å Johansson

Robert Andersson

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Skötselplan med skötselplankarta
4. Sakägarförteckning
5. Sändlista
6. Hur man överklagar
7. Sammanställning av inkomna yttranden samt PM angående jakt (förvaras på länsstyrelsen)